

hi havia consciència de l'oposició entre la terminació en català i la de l'italià: «in una giubba di *zendalo* verde rimase» en Boccaccio (ed. 1961, 215.19), girat, en la versió catalana de 1429, en «una aljuba de *sendat* vert», *Decam.* III, § 3, 199.14. Convindria comprovar millor la forma *sendan*, que apareixeria igualat a *sendat* en un doc. (ross.?) de 1420 (*AlcM*) publicat amb poca garantia.

Havia de ser roba lleu de poc abric, impròpia del temps fred, com ho mostra Cerverí, en posar com a paradigma de coses desplaçades: «*centdatz*, d'ivern, me par pauc avinenz, / e dar, d'estiu, frutxa sequ'e piynós, / e dins moster xantar vers ne xançós» (41/71 8). Tela luxosa i prima, doncs, molt comparable a la *seda*. I això ens recorda que el problema de l'origen del mot *seda* encara roman en les tenebres orientals. Probable, doncs, que *sendat* s'expliqui també juntament amb aquest enigma. Entre altres coses es pot pensar que en fos un derivat *sedal/*sedat format per mercaders romànics, que prenguéssin, en passar per Grècia, la *n* del sinònim grec *συνδών*.

1 *Los Cent Noms de Déu*, xxv, v. 26 És clar que context i metre obliguen a llegir *colre* (no *color*, ed. Ross., p. 27 i ed. 1936, I, 103) 'millor adornar de virtut que magnificar amb un fris, galó o folradura de sendat'. També *sendat vermell*, *Lt de Contempl* VII, 475.

Sendavall, V. *Sen d'Amunt*

El *sendemà* 'l'endemà', ja prou explicat a *DEMA* (a les notes 3-6). És també la forma d'Eivissa i de Cerdanya: «Al *sendemà*, mentres esmorsaven, ho contava an es fiis», JnCastelló (*Rond. Eiv.* 10); «El *sendemà* al matí, el trobà a vora del riu», Ant. Cayrol (*Cont Cerdà*, 21).

Sender, *sendera* ('cami' i 'filat'), V. *senda*

SENDERI, 'seny, discreció', escurçament de l'antic *sindèressis* 'capacitat mental per judicar rectament', també baix llatí, que és pres evidentment del grec *συντήρησις* 'capacitat d'observar', 'capacitat de judicar-se a un mateix', derivat de *συντηρέω* 'jo observo, estic atent (a una cosa)', i aquest, de *τηρέω* 'jo vetllo, guardo'. □ 1.ª doc.: *sindèressis*, Lluïll; *senderi*, 1870.

En la forma antiga i sàvia figura en una obra de Lluïll, i en la traducció d'Egidi Romà, i en el *Cartoxà* de Roís de Corella: «jutge hi decernexca les tues obres: apart les cendres dels mals àbits que < t > tenen cuberta la *sindèressis*, que vol dir la cintilla de aquella llum de intelligència». Com ja va documentar Spitzer (*MLN* LXXIV, 128) i vaig exposar a *SINDE-RESIS*, *DCEC/DECH*, el mot apareix emprat per Sant Basili, Albert el Gran, St Bonaventura i altres pares de l'Església, en part com a mot grec, en part com a baix-llatí, des d'on passà, amb St. Tomàs d'Aquino, a la terminologia filosòfica escolàstica; i ja se n'havia servit St. Jeroni en una obra llatina, si bé explicant-lo com a mot grec.

La derivació del gr *συντήρησις* és indiscutible, a desgrat d'una nota de GColon (*BSCC* xxix, 1963,

285-9), on anuncia que la refutarà però no ho fa, i al contrari la confirma útilment ampliant-ne les cites, entre elles amb alguna de textual, directa i poc accessible. Àltramant no sembla moure'l més que el prurit de contradir el que era generalment conegut, i fer-se eco del seu mestre Wartburg [Spitzer, M-Lübke, Coromines: un jueu, horror, i dos demòcrates], amb una objecció fonètica provinent de les ínfules hellenitzants de Wartburg. Objecció nul·la: el pas de *vr* a *nd* estava consumat en el grec parlat des de molt abans de Sant Jeroni, encara que no es representava gràficament (encara avui *vr* és la grafia general en neogrec i *vr* inicial s'usa per escriure la *d* oclusiva), mentre que la gent culta mantenia la pronúncia de la *η*, encara que el poble la iotacitzés. Les altres etimologies gregues que insinua, i que ell mateix no adopta, són de fantasia 1 Per més que *συντήρησις* fos usat, pels moralistes cristians, sobretot per a qüestions de consciència, també tenia el sentit crític i filosòfic, provinent de *συντηρέω* 'observar, surveillar' (p. ex. Plutarc, *Marc.*, 12).

Pel que fa a la forma popular catalana *senderi*, degué existir des de temps més o menys llunyà, encara que els diccs., i els professors i escriptors afectin, de no conèixer més que *sindèressis* (únic registrat encara per Lab. 1840-1888 i Escrig 1851): els primers lexicògrafs que el porten són *DAG* («juicio, sentido común: ex.: té poc *senderi*») i Vogel (1911, com a «popular», «grutze»); *AlcM* en dóna una cita val dels anys 1910, i dues de barcelonines dels anys 90. Ja l'usà Pons i Massaveu en la barceloníssima *Colla del Carrer* (records de 1868-76): «de lo que sí havia crescut era de *senderi*: no perquè jo no me n'adonés ---» (xv, p. 215); i Russinyol: «MARINER: Vós ho vàreu veure? PATRÓ: --- si no ho creieu --- sou curts de *senderi*, per no dir tontos» (*La Verge del Mar*, p. 31) Cf les notes a propòsit de *DERIA* (III, 86b i n. 5, i Montoliu, *BDC* III, 62)

DERIV: *Sinderitzar*

1 El mot *συνδιαλησις*, que posa tranquil·lament sense asterisc, és un supòsit que no es registra en grec (derivaria d'un verb, hapax de Plutarc).

Senderó, *senderol*, *senderola*, V. *senda* *Sendo* (ni *mendo*), frase pintoresca a base de *seny* × *senderi* *Sendon* (?), V. *sendat* *Sene*, V. *senet* *Senectut*, V. *senyor* *Séner*, V. *senyer* (*SENYOR*) *Senes*, V. *sense* *Senescal*, *senescalat*, *senescalía*, V. *senyor* *Senestre*, V. *sinistre*

SENET, 'planta purgant', de l'àr. *sanā*, directament o per conducte del b. ll *sene* □ 1.ª doc.: *sené*, 1317; *senet*, 1433

«Ortxela, la carga, 12 drs; payla de meca la c, 3 drs; *sené*, la carga, 2 s; sal: lo vintè; ---» a 1317, en la llista d'exempcions que Bna. reclama de la Lleuda de Cotlliure-Voló (RLR xxxi, 73) 1 L'*InvLC* dóna una altra cita de *sené* a. 1317 i una de 1318, i dues vegades *senet* en l'any 1433. *AlcM* en dóna de *senet* en dos textos de mj S xv i un del xviii JTxidior,